

Vabariigi Valitsuse protokollilise otsuse „Sisejulgeolekufondi Eesti riikliku programmi heakskiitmine aastateks 2014-2020 uues sõnastuses“ eelnõu seletuskiri

I Sissejuhatus

Sisejulgeolekufondi (ISF) Eesti riikliku programmi (programm) versioon 4.0 aastateks 2014–2020 on heaks kiidetud Euroopa Komisjoni 11. detsembri 2018. a otsusega nr C(2018)8263.

Euroopa Komisjon (EK) teatas 29. juulil 2019. a kirjaga Ares(2019)4941631 „Allocation of additional amounts to the ISF - Borders & Visa National Programmes in 2019“ liikmesriikidele täiendava sihtotstarbelise raha eraldamisest:

- 1) 3 217 566 eurot Euroopa reisiinfo ja –lubade süsteemi (ETIAS¹) arendamiseks;
- 2) 1 227 000 eurot Schengeni infosüsteemi (SIS²) arendamiseks;
- 3) 2 016 774,61 eurot Euroopa Liidu välispiiri haldamise IT-süsteemide arendamiseks, ülalpidamiseks ja käitlemiseks.

Täiendava eraldise saamise eeltingimuseks on riikliku programmi muutmine. Programmi muutmise protsessi kiirendamiseks on EK andnud ette täpse juhise ja sõnastuse, millega programmi täiendada.

Vabariigi Valitsuse 5. novembri protokollilise otsuse nr 51 „Sisejulgeolekufondi Eesti riikliku programmi heakskiitmine aastateks 2014–2020“ eelnõu seletuskirja kohaselt esitab vastutav asutus riikliku programmi muutmise korral programmi uuesti heaks kiitmiseks Vabariigi Valitsusele.

Vabariigi Valitsuse 13. novembri 2014 korralduse nr 482 „Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning Sisejulgeolekufondi vastutava asutuse ja auditeerimisasutuse määramine“ kohaselt on ISF-i vastutavaks asutuseks Siseministeerium.

Eelnõu seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik Aivi Kuivonen (tel 612 5179, e-post aivi.kuivonen@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Liisa Olesk (tel 612 5073, e-post liisa.olesk@siseministeerium.ee).

II Programmi muudatused

Eelnõu eesmärk on EL-i täiendava toetuse eraldamisest tuleneva riikliku programmi tehniliste muudatuste heakskiitmine. **Muudetud programmi esitamise tähtaeg on 15. september 2019. a, vastasel korral ei ole EK-l võimalik enam raha üle kanda ja Eesti peab ETIAS-e ning SIS-i määruste kohustuslikuks rakendamiseks kasutama riigieelarvet.**

EL eraldab riiklikule programmile täiendavalt kokku 6 461 340,61 eurot, millest 3 217 566 eurot on ette nähtud ETIAS-e määrase (EL) 2018/1240 artikli 85 lõikes 1 loetletud tegevustele (ETIAS-e loomine, liidestamine olemasoleva piiritaristu ning kesküksusega, ühtse riikliku liidese tegevus- ja hoolduskulud). EL toetus võib katta 100% kuludest. Seda eraldist ei saa

---

¹ ETIAS määrus (EL) 2018/1240

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1240&from=EN>

² SIS – piirikontroll määrus (EL) 2018/1861

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1861&from=en>

kasutada teiste vajaduste / kulude, sealhulgas artikli 85 lõike 2 punktides a) kuni d) osutatud kulude (projektijuhtimiskulud, riiklike IT-süsteemide haldamine ja käigushoidmine ning liikmesriikide sidevõrkude projekteerimine, arendamine, rakendamine ja hooldamine) katmiseks. ETIAS peab olema töös hiljemalt 2022. a keskpaigaks, täpne aeg sõltub sellest, millal eu-LISA saab valmis kesksüsteemi.

1 227 000 eurot on ette nähtud SIS-i määruse (EL) 2018/1861 (SIS–piirikontroll) rakendamiseks. Kuna SIS on üks süsteem, võib rahastada ka määrustes (EL) 2018/1860 (SIS–tagasisaatmine)³ ja (EL) 2018/1862 (SIS–politseikoostöö)⁴ sätestatud nõuete täitmiseks vajalikke tegevusi. EL toetus võib katta 100% kuludest. Eraldist ei saa kasutada riigisiseste andmesüsteemide (N.SIS ja N.SISi varukeskus) rahastamiseks.

2 016 774,61 eurot on ette nähtud Euroopa Liidu välispiiri haldamise IT-süsteemide [sealhulgas Riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem (EES), ETIAS, SIS, Viisainfosüsteem] arendamiseks, ülalpidamiseks ja käitlemiseks. Rahastada saab ka neid ETIASe ja SISi kulusid, mis ei ole abikõlblikud sihtotstarbelisest eraldisest. Selliste kulude katmiseks annab EL toetust 75%. Riik peab lisama 25% (672 258,20 eurot) kaasfinantseeringuks.

Eeltoodust lähtudes muudame programmi järgmiselt:

1. Peatükk 3 „Programmi eesmärgid“

1.1 erieesmärk nr 2 riikliku eesmärgi nr 6 rahastamisprioriteedid:

Euroopa Komisjoni 11. detsembri 2018. a otsusega kinnitatud tekst	<i>Muudatus</i>
<p><u>Rahastamisprioriteedid</u></p> <p>1) EL EES arendamine ja rakendamine peatükis 7 nimetatud rahastustingimustel;</p> <p>2) migratsioonijärelevalve varustus ja piirikontrollivahendite uuendamine;</p> <p>3) VIS-i päringute tegemise võimaluse loomine migratsioonijärelevalve menetlustes;</p> <p>4) IT arendused;</p> <p>5) patrullisõidukite väljavahetamine;</p> <p>6) eritransport patrullimiseks raskesti läbitaval maastikul ja rasketes ilmastikuoludes;</p> <p>7) amortiseerunud veesõidukite väljavahetamine;</p> <p>8) helikopterite seadmete uuendamine.</p>	<p><u>Rahastamisprioriteedid</u></p> <p>1) <i>Euroopa reisiinfo ja - lubadesüsteemi (ETIAS) arendamine ja rakendamine peatükis 7 nimetatud rahastustingimustel;</i></p> <p>2) <i>SIS-i riikliku komponendi uuendamine kooskõlas määruse (EL) 2018/1861 nõuetega peatükis 7 nimetatud rahastustingimustel;</i></p> <p>3) EL EES-i arendamine ja rakendamine peatükis 7 nimetatud rahastustingimustel;</p> <p>4) migratsioonijärelevalve varustus ja piirikontrollivahendite uuendamine;</p>

³ SIS-tagasisaatmine määrus

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1860&from=et>

⁴ SIS-politseikoostöö määrus

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1862&from=et>

9) ILO-de lähetamine.	5) VIS-i päringute tegemise võimaluse loomine migratsioonijärelevalve menetlustes; 6) IT arendused; 7) patrullsoidukite väljavahetamine; 8) eritransport patrullimiseks raskesti läbitaval maastikul ja rasketes ilmastikuoludes; 9) amortiseerunud veesoidukite väljavahetamine; 10) helikopterite seadmete uuendamine. 11) ILO-de lähetamine.
-----------------------	---

2. Muudatused peatüki 7 „Programmi rahastamiskava“ tabelis 1 on markeeritud punasega.

Erieesmärk / riiklik eesmärk	Kokku
ERIEESMÄRK 1 RIIKLIK EESMÄRK 1. Riigi suutlikkus	690 000,00
ERIEESMÄRK 1 RIIKLIK EESMÄRK 2. Liidu <i>acquis</i>	112 500,00
ERIEESMÄRK 1 RIIKLIK EESMÄRK 3. Konsulaarkoostöö	0
KOKKU RIIKLIK JA ERIEESMÄRK 1 Toetus ühisele viisapoliitikale	802 500,00
ERIEESMÄRK 1 ERIMEEDE 1. Konsulaarkoostöö	0
KOKKU ERIEESMÄRK 1 Toetus ühisele viisapoliitikale	802 500,00
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 1. EUROSUR	5 102 039,40
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 2. Teabevahetus	1 250 625,00
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 3. Liidu ühised normid	525 000,00
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 4. Liidu <i>acquis</i>	517 500,00
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 5. Esseisvad ülesanded	0
ERIEESMÄRK 2 RIIKLIK EESMÄRK 6. Riigi suutlikkus	20 367 016,00* (muudetud tekst) 26 828 356,61
KOKKU RIIKLIKUD EESMÄRGID ERIEESMÄRK Piirid	27 762 180,40 (muudetud tekst)

	34 223 521,01
ERIEESMÄRK 2 ERIMEEDE 2 FRONTEX varustus	1 211 619,60
KOKKU ERIEESMÄRK 2 Piirid	28 973 800,00 (muudetud tekst) 35 435 140,61
KOKKU ERIEESMÄRK 3 Tegevustoetus	0,00
Tehniline abi – piirid	1 589 087,60
KOKKU	31 365 387,60 (muudetud tekst) 37 826 728,21

*Erieesmärk 2/Riiklik eesmärk 6 sisalduv summa hõlmab:

- 6 412 600,00 € suurust eraldist, mida kasutatakse vastavalt määruse (EL) nr 2017/2226 artikli 64 lõigetele 1 ja 2. See konkreetne eraldis võib toetada 100% kuludest (sealhulgas süsteemi käitamise kulud) ja see on ette nähtud ainult selleks otstarbeks. Seda ei saa kasutada teiste vajaduste / kulude, sealhulgas artikli 64 lõike 2 punktides a-g ja artikli 64 lõikes 3 osutatud kulude katmiseks. Kõnealust sihtotstarbelist eraldist ei võeta arvesse arvutuses, mis määrab kindlaks rahastamisvahendite protsendi, mida võib kasutada tegevustoetuse rahastamiseks vastavalt määruse (EL) nr 515/2014 artikli 10 lõikele 1;
- **3 217 566,00 € suurust eraldist, mida kasutatakse vastavalt määruse (EL) nr 2018/1240 artikli 85 lõikele 1. Sellest eraldisest võib nimetatud kulusid toetada kuni 100%. Seda lisaeraldist ei saa kasutada teiste vajaduste / kulude, sealhulgas määruse (EL) nr 2018/1240 artikli 85 lõike 2 punktides a-d osutatud kulude ning ETIASe käitlemiskulude katmiseks;**
- **1 227 000 € suurust eraldist, mida kasutatakse liikmesriigil, SISi riiklike komponentide kiireks ja efektiivseks ajakohastamiseks kooskõlas määrusega (EL) nr 2018/1861, tekkinud kulude katmiseks. Sellest eraldisest võib nimetatud kulusid toetada kuni 100%.**

III. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Fondist perioodiks 2014–2020 vahendite andmist ja kasutamist reguleerivad järgmised EL-i õigusaktid:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 513/2014 (16.04.2014), millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahend ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2007/125/JHA;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 514/2014 (16.04.2014), millega sätestatakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad üldsätted;
- 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 515/2014 (16.04.2014), millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana välispiiride ja viisade rahastamisvahend ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 574/2007/EÜ;
- 4) Komisjoni delegeeritud määrus nr 1042/2014 (25.07.2014) millega täiendatakse määrust (EL) nr 514/2014 seoses vastutavate asutuste määramise, nende juhtimis- ja kontrollialaste ülesannete ning auditeerimisasutuste seisundi ja kohustustega;
- 5) Komisjoni rakendusmäärus nr 802/2014 (14.11.2014), millega määratakse kindlaks riiklike programmide näidised ning komisjoni ja liikmesriikide vahelise elektroonilise andmevahetussüsteemi tingimused vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 514/2014, millega sätestatakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad üldsätted;

- 6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 2018/1240 (12.09.2018), millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226;
- 7) Komisjoni delegeeritud määrus 2019/946 (12.03.2019), millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 515/2014 seoses liidu üldeelarvest vahendite eraldamisega Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi arendamisega seotud kulude katmiseks;
- 8) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 2018/1860 (28.11.2018), Schengeni infosüsteemi kasutamise kohta ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmiseks
- 9) Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus nr 2018/1861 (28.11.2018), milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist piirikontrolli valdkonnas ning millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 1987/2006 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1987/2006;
- 10) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 2018/1862 (28.11.2018), milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist politseikoostöös ja kriminaalasjades tehtavas õigusalasises koostöös ning millega muudetakse nõukogu otsust 2007/533/JSK ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1986/2006 ning komisjoni otsus 2010/261/EL

Fondi riiklik programm ja selle muudatused on loetletud õigusaktides sätestatuga kooskõlas.

IV. Muudatuste mõju

ISF-i toel kasvab migratsiooni järelevalve ning EL-i välispiiri kontrolli suutlikkus ning luuakse võimalused seaduslike reisijate kiirenemaks ja sujuvamaks piiriületuseks.

Programmi muutmisega luuakse täiendav võimalus viia ellu ISFB⁵, ETIAS-e, SIS-i ja EES-i määrustes kirjeldatud eesmärged kooskõlas riigisisestes arengukavades sätestatuga. Juhul, kui programmi ei muudeta, tekib täiendav surve riigieelarvele, kuna ETIAS-e ja SIS-i määruste rakendamine on Eestile kohustuslik. Lähitulevikus võetakse Euroopa Liidus vastu ka piirikontrolli IT- süsteemide koostalitlusvõime rakendusaktid, mille täitmisega kaasnevad riigile samuti kohustused ja mille potentsiaalse rahastusallikana saaks kasutada Sisejulgeolekufondi.

V. Eelnõu rakendamisega seotud kulud ja nende rahastamine

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 515/2014 lisa 1 kohaselt on ISFB Eesti esialgne eraldis ajavahemikuks 01.01.2014–31.12.2020 21 781 752 eurot. Eraldis hõlmab ka 1 589 087,60 euro suurust tehnilise abi summat fondi rakendamiseks.

EK on programmile eraldanud lisaraha kolmel korral. Praegu kehtiva programmi EL toetuse maht on 31 365 387,60 eurot ning kaasfinantseering 7 384 026,80 eurot. Sissejuhatuses nimetatud EK teatiste kohaselt tõuseb programmi muudatusega ISFB Eesti eraldis 37 826 728,21 euroni.

---

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 515/2014, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana välispiiride ja viisade rahastamisvahend ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 574/2007/EÜ

Täiendav eraldis antakse toetuslepingute alusel Siseministeeriumi valitsemisala asutustele ETIAS-e ning SIS-i määruste rakendamiseks ja EL välispiiri haldamise ja migratsioonijärelevalvega seotud arendusteks.

Siseturvalisuse arengukava 2015–2020 (STAK) 2019–2020 a programmdokument „Tõhusam piirihaldus“ meetme 2 „Piirikontrolli arendamine“ punktides 3.2 ja 3.3 on nimetatud EL ja Eesti IT piirikontrollisüsteemide koostalitlusvõime parandamise ning ETIAS-e kasutuselevõtu rahastusallikana riigieelarve, kuna ei olnud teada, et EK eraldab selleks sihtotstarbelise lisaraha. Pärast ISF-i riikliku programmi muutmist, on võimalik need vajadused katta fondist.

ETIAS-e ja SIS-i sihtotstarbelised eraldised on 100% EL toetus, kuid see ei kata projektijuhtimise ja süsteemide hooldus- ning tegevuskulusid. Määruste täielikuks tähtaegseks rakendamiseks (süsteemide loomine, kasutajate koolitamine ja käitamine) on vajalik kasutusele võtta ka 2 016 774,61 euro suurune IT eraldis, mis on 75%-lise EL rahastusega.

Eelnõus loetletud muudatustega kaasnevad Siseministeeriumile täiendavad kulud mahus 672 258,20 eurot. Lisavahendite eraldamiseks esitab Siseministeerium RES 2021–2024 protsessi lisataotluse.

VI. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on e-kirja teel kooskõlastatud Rahandusministeeriumi, Välisministeeriumi ja Justiitsministeeriumiga.